

आलुमा कृषक सहभागीतामूलक अनुसन्धान र यसको महत्व

राम बहादुर के.सी.
के. आ. को९वागवानी०, मालेपादन, पोखरा

संसार भर नै खाद्य सुरक्षामा (पयम कभअगचप्तथ) आलुको स्थान उच्च रहेको छ । अझ नेपालको सन्दर्भमा मध्य देखि उच्च पहाडमा प्रायः सधैँ जसो खाद्य संकट हुने र त्यस क्षेत्रमा पनि वर्ष मा एक वा दुई आलु वाली सजिलै लिन सकिने भएको हुनाले त्यस्ता क्षेत्रमा आलुले खाद्य संकट टार्न खेल्नरहेको भूमिकालाई नकार्न सकिदैन । कृषक सहभागीतामूलक अनुसन्धानको आफ्नै महत्व छ । प्रविधि पहिचानको सुरु संगै अनुसन्धान कर्ता र कृषकहरूको सहकार्य हुने भएकोले प्रविधि उत्पादन प्रति कृषकहरू पुर्ण विश्वस्त हुन्छन् र प्रविधि अनुसरणमा कुनै द्विविधा हुदैन । अर्को कुरा प्रविधि यदी कृषकहरूको सामाजिक आर्थिक अवस्थासंग मेल नखाने भएमा तुरुन्त सच्चाउन समेत मद्दत पुग्दछ । सहभागीतामूलक अनुसन्धानको अर्को महत्वपूर्ण पक्ष निर्णय प्रकृत्या समेतमा कृषकहरूको प्रत्यक्ष संलग्नता हुने भएकोले केही हद सम्म यो प्रकृत्या पारदर्शि समेत रहेको देखिन्छ । सहभागीता मूलक अनुसन्धान कृषकले भोगी आएको समस्या निवारणको लागि गरिने भएकोले कृषकहरूलाई अनुसन्धान प्रकृत्यामा प्रत्यक्ष संलग्न गराईन्छ ।

मध्यपश्चिम तराई गुणस्तरीय वीड आलु उत्पादनका लागि एक अग्रणी स्थान मानिन्छ । सन् १९७७ वाट नेपाल तथा स्विस सरकारको सहायताको शुरुवात संगै कन्ट्र्याकमा आलु वीड उत्पादन गरेका किसानहरू नै पछि गएर गुणस्तरिय आलु वीड उत्पादनमा नेपाल मै उत्कृष्ट स्थान ओगट्न सफल भएका छन् । महादेवपुरी, नैवस्ता, सितापूर, राधापूर (वांके) मैनापोखरा, कालीका (वर्दिया), लहरा (दैलेख) का वीड उत्पादक समुहहरू स्विस सरकारको सहायता समाप्ती पछि पनि सफल कृषक समूहका रूपमा चिनिन्छन् । त्यस क्षेत्रका कृषकहरूले गुणस्तरीय आलु वीड उत्पादनमा गरेको मेहनतलाई उच्च मूल्यांकन गर्नु पर्दछ । यसै सन्दर्भमा क्षेत्रिय कृषि अनुसन्धान केन्द्र, वागवानी अनुसन्धान इकाई र मैनापोखरा कालीका क्षेत्रका कृषकहरूले संयुक्त रूपमा अध्ययन गरि सिफारिस उन्मुख केही जातहरूको पहिचान र वर्णन गर्न खोजिएको छ ।

।

जातीय अनुसन्धान प्रविधि विकाशको प्रमुख आधार हो । यसका लागि अन्तराष्ट्रिय स्तरमा अन्ताष्ट्रिय आलु अनुसन्धान केन्द्र ढाङ्गक्षण, लिमा, पेरु र राष्ट्रिय स्तरमा आलु अनुसन्धान कार्यक्रम ढाङ्गण, खुमलटार जिम्मेवार संस्थाहरू हुन ।

जातीय अनुसन्धान अर्न्तगत निम्न कुराहरूलाई आधार बनाई जातीय अनुसन्धान तथा छनौट कार्यहरू गरिन्छन् । आलुलाई उम्रन लाग्ने दिन, वृद्धिको एक रूपता ढाङ्गणयक्तथण, बोटले ढाङ्गने क्षेत्रफल ढाङ्गयगलम ऋयखभचबनभण बोटको उचाइ, मुख्य डाँठको संख्या, आलुमा लाग्ने रोगहरू, आलु तयार हुन लाग्ने दिन, आलुको दानाको गुण आदी

क्षेत्रिय कृषि अनुसन्धान केन्द्रवाट कृषक सहभागीतामा सिफारिश गरिएका केही जातहरू र तीनका जातीय गुण

पेरिकोली

बोट:	अग्लो ठाडो, मोटो डाँठ
दाना:	हलुका वैजनी खैरो ।
आकार:	गोलो ।
आंखाको गहिराई :	कम ।

पाकन लाग्ने दिन: १०० देखि १२० दिन ।
डढुवा रोग: सहन सक्ने ।
सरदर उत्पादनस् २५(३० टन/हे
शिफारिस गरेको क्षेत्र: पश्चिम तराई तथा मध्य पहाड

३८८७६४.२६ एल.बी.

बोट: अग्लो ठाडो,
दाना: गाढा वैजनी ।
आकार: गोलो ।
आंखाको गहिराई : कम ।
पाकन लाग्ने दिन: १०० देखि ११० दिन ।
डढुवा रोग: सहन सक्ने ।
सरदर उत्पादनस् ३० टन भन्दा बढी /हे
शिफारिस गरेको क्षेत्र: पश्चिम तराई

३८८५७२.१ के

बोट: अग्लो ठाडो, मोटो डांठ
दाना: रातो ।
आकार: गोलो ।
आंखाको गहिराई : मध्यम ।
पाकन लाग्ने दिन: १०० देखि ११० दिन ।
डढुवा रोग: सहन सक्ने ।
सरदर उत्पादनस् २५(३० टन/हे
शिफारिस गरेको क्षेत्र: पश्चिम तराई

पाईपलाइनका जातहरू:

एल.बी.आर. ४०

बोट: अग्लो ठाडो,
दाना: सेतो ।
आकार: गोलो ।
आंखाको गहिराई : कम ।
पाकन लाग्ने दिन: १०० देखि ११० दिन ।
डढुवा रोग: सहन सक्ने ।
सरदर उत्पादनस् २५(३० टन/हे
अध्यन गरेको क्षेत्र: पश्चिम तराई

एल.बी.आर. ४४

बोट: अग्लो ठाडो,
दाना: सेतो ।
आकार: गोलो ।
आंखाको गहिराई : गहिरो ।

पाकन लाग्ने दिन: १०० देखि ११० दिन ।
डढुवा रोग: सहन सक्ने ।
सरदर उत्पादनस् २०(२५ टन/हे
अध्यन गरेको क्षेत्र: पश्चिम तराई